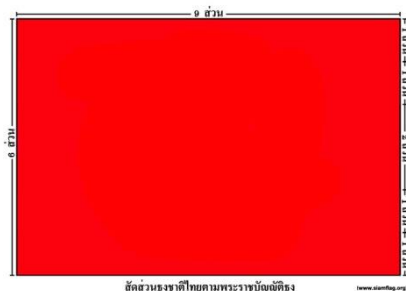
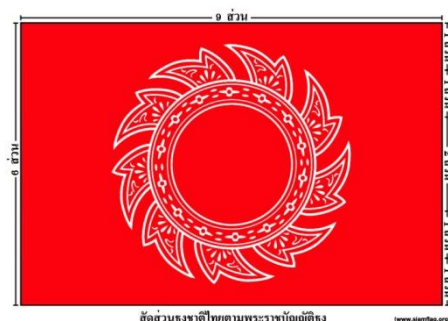

► ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แห่งกรุงศรีอยุธยา เมื่อเรือคนต่างชาติล่องเข้ามา เขาก็มีธรรมเนียมประเพณีการชักธงประเทศบนเรือ เพื่อแสดงสัญลักษณ์ว่า มาถึงแล้ว แต่ทางฝั่งไทย (หรืออยุธยาในตอนนั้น) ไม่มีธงเป็นสัญลักษณ์ จึงได้หยิบผ้าผืนสีแดงที่หาได้ใช้เป็นสัญลักษณ์แสดงต่อคนต่างชาติ และก็เริ่มใช้ธงผ้าสีแดง เป็นสัญลักษณ์ใบเรือ และบ้อมประจำการ (แต่ยังไม่ใช้ธงประจำชาติ) ต่อมา เมื่อวันที่ ๓ กันยายน พ.ศ. ๒๒๒๓ เรือรบของฝรั่งเศสชื่อ เลอร์โวตูร์ โดยมี มองซิเออร์ คอญูแอน เป็นนายเรือ ได้นำเรือเข้ามาถึงปากแม่น้ำเจ้าพระยา เพื่อเจริญพระราชไมตรีและการค้า นายเรือได้สอบถามทางกรุงศรีอยุธยาว่า ถ้าจะยิงสลุต (ยิงปืนให้ความเคารพ) ให้แก่สยาม เมื่อเรือผ่านบ้อมวิไชยเณร (ปัจจุบันคือบ้อมวิชัยสิทธิ์) ตามประเพณีของชาวยุโรป จะเป็นการขัดข้องหรือไม่ สมเด็จพระนารายณ์ทรงอนุญาตและรับสั่งให้เจ้าเมืองบางกอก คือ ออกพระศักดิ์สงคราม ให้ทางบ้อมยิง สลุตตอบด้วย และในการที่เรือรบฝรั่งเศสได้ยิงสลุตให้ นั้น ทางบ้อมก็ชักธงชาติขึ้น แต่ในห้วงเวลานั้นธงชาติสยามยังไม่มี จึงได้ชักธงชาติฮอลันดาขึ้นแทน แต่ฝรั่งเศสไม่ยอมยิงสลุต เพราะเห็นว่าไม่ใช่ธงของชาติสยาม จึงแจ้งให้ทราบว่าการที่สยามประสงค์จะให้ฝรั่งเศสยิงสลุตให้ ก็เอาธงฮอลันดาหลงเสีย แล้วชักธงอย่างหนึ่งอย่างใดขึ้นแทน เผอิญในสมัยนั้นธงสีแดงถือเป็นธงที่สยามใช้สำหรับเป็นธงนำทัพอยู่แล้ว สยามจึงนำธงแดงชักขึ้น

จากนั้นฝรั่งเศสจึงยิงสลุตให้ ด้วยเหตุนี้สยามจึงถือเอาธงสีแดงเป็นธงชาติสยาม

► ครั้นถึงสมัยกรุงธนบุรีและต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ก็ยังคงใช้ธงสีแดงเกลี้ยงชักเป็นเครื่องหมายประจำเรือค้าขายกับต่างประเทศอยู่ ธงแดงนี้ใช้ชักขึ้นทั้งในเรือหลวงและเรือราษฎร ต่อมาพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชกาลที่ ๑) ทรงมีพระราชดำริว่าเรือหลวงกับเรือราษฎรควรมีเครื่องหมายให้เห็นแตกต่างกัน จึงมีพระบรมราชโองการให้ทำรูป "จักร" สีขาวติดไว้กลางธงสีแดงเป็นเครื่องหมายใช้เฉพาะเรือหลวง ส่วนเรือค้าขายของราษฎรทั่วไปนั้น ยังคงใช้สีแดงเกลี้ยงอยู่ ซึ่งถือว่า "ธงวงจักร" เป็นธงชาติไทยแบบแรกนั่นเอง

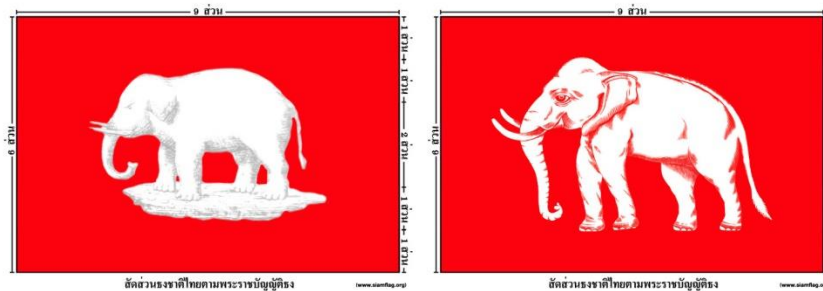

► ขึ้นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พ.ศ. ๒๓๖๐ - ๒๓๖๖ (รัชกาลที่ ๒) ประเทศอังกฤษได้เข้ามาตั้งสถานการค้าขายอยู่ที่ประเทศสิงคโปร์ และพระองค์ท่านทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเรือกำปั่นของหลวงชั้น ๒ ลำเพื่อล่องค้าขายระหว่างสิงคโปร์และมาเก๊า โดยที่เรือหลวงทั้งสองลำดังกล่าวจะชักธงแดงตามธรรมเนียมที่ปฏิบัติกันมาตั้งแต่สมัยอยุธยา กระทั่งวันหนึ่งประเทศอังกฤษซึ่งเป็นเจ้าเมืองสิงคโปร์ได้บอกกับนายเรือหลวงของสยามให้มากราบบังคับทูลพระเจ้ากรุงสยามว่า ..."เรือเดินทะเลขวามลายูที่ค้าขายกับสิงคโปร์ก็ชักธงแดงเหมือนกัน เพราะฉะนั้นจึงขอให้พระเจ้ากรุงสยามใช้ธงอย่างอื่นเสีย เพื่อจะได้จัดการรับรองเรือหลวงได้สะดวกและไม่สับสน"... และที่สำคัญในช่วงรัชกาลที่ ๒ นี้ พระองค์ทรงได้ช้างเผือกเอกมาสู่พระบารมีถึง ๓ ช้าง คือ พระเศวตกฤษร พระยาเศวตไอยรา และพระยาเศวตคชลักษณ์ ซึ่งถือเป็นพระเกียรติยศอย่างสูง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทำรูปช้างสีขาวยืนพื้นอยู่ในวงจักรสีขาวติดไว้กลางธงแดงอันมีความหมายว่า "พระเจ้าแผ่นดินผู้มีช้างเผือก" และธงรูปช้างเผือกสีขาวอยู่ในวงจักรสีขาวนี้ก็ใช้เฉพาะเรือหลวงเท่านั้น ส่วนเรือพ่อค้าไทยทั่วไปก็ยังคงใช้ธงแดงอยู่ตามเดิม โดยใช้ธงสยามแบบนี้จนถึงรัชกาลที่ ๓

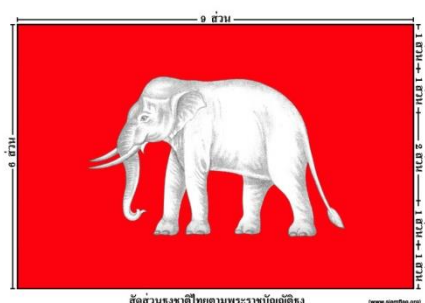
ต่อมา พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ทรงตัดสินพระราชนิพนธ์ในการให้สามัญชนชาวสยามยุติการใช้ธงแดงเกลี้ยงที่ใช้ชักบนกำปั่นต่างๆ เนื่องจากสีแดงเกลี้ยงไม่สามารถระบุความเป็นชาติสยามได้ พระองค์ทรงนำธงช้างเผือกในวงจักรที่ใช้ชักบนกำปั่นหลวงมาปรับเปลี่ยนโดยการนำวงจักรออกแล้วขยายช้างเผือกให้เห็นเด่นชัดขึ้นเป็นเครื่องหมายสำคัญประจำเรือสามัญชนชาวสยามเมื่อต้องล่องไปค้าขายยังต่างประเทศ และธงช้างเผือกนี้ยังเป็นธงแรกที่ใช้บนแผ่นดิน

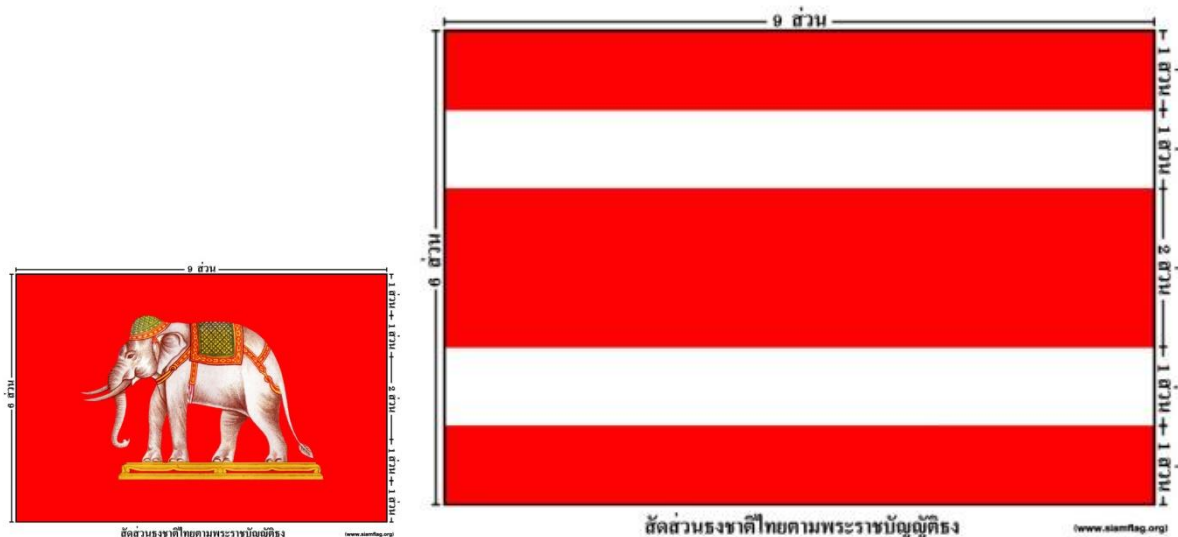
► ครั้นขึ้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔) สยามได้มีการทำหนังสือสัญญา เปิดการค้าขายกับชาวตะวันตกมากขึ้น ทำให้มีเรือสินค้าของประเทศต่างๆ ทั้งจากยุโรปและอเมริกาล่องเข้ามาค้าขายมากขึ้น พร้อมทั้งมีสถานกงสุลตั้งอยู่ในพระนคร ซึ่งชักธงชาติของประเทศตนเองขึ้นเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงจำเป็นที่ประเทศสยามจะต้องมีธงชาติที่แน่นอน โดยให้คงไว้แต่รูปช้างเผือกอยู่กลางธงแดง แต่ทว่าให้ปรับขนาดช้างเผือกให้ใหญ่ขึ้น โดยในช่วงแรกเป็นแบบช้างเผือกยืนพื้น ต่อมาปรับรูปช้างเป็นแบบช้างเผือกปล่อย

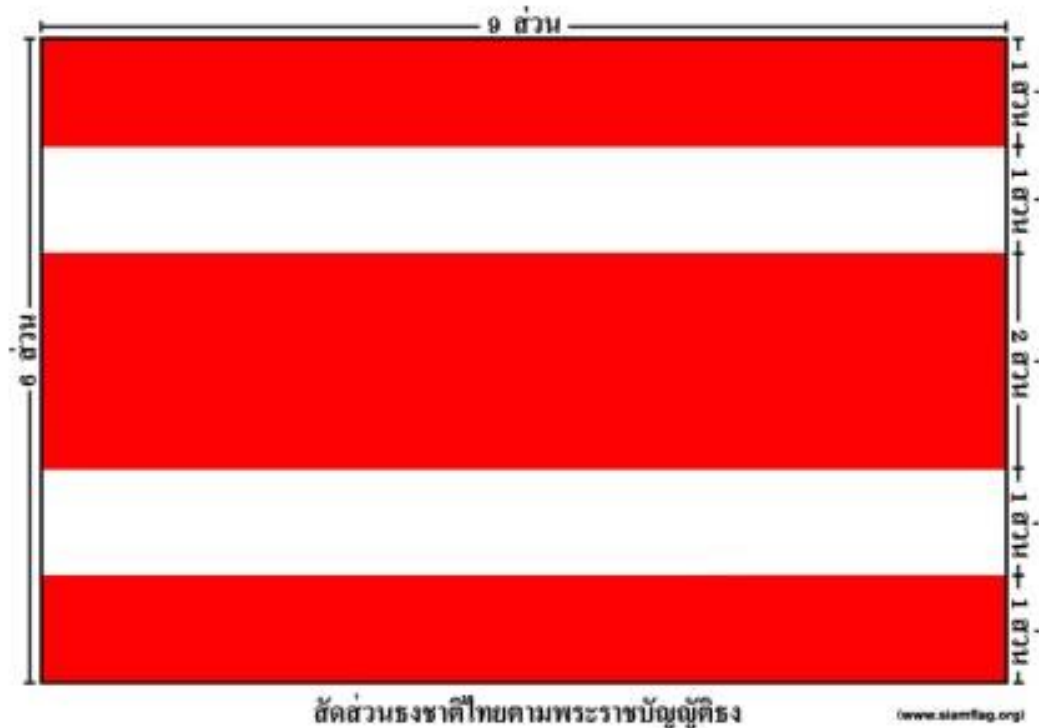
► สืบเนื่องมาถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เรือของราษฎรทั่วไป สามารถใช้ธงช้างเผือกปล่อย เป็นสัญลักษณ์ธงชาติสยาม เหมือนอย่างเรือหลวงได้จบจนถึงในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตรา “พระราชบัญญัติว่าด้วยแบบอย่างธงสยาม รัตนโกสินทร์ศก 110” ขึ้นเป็นพระราชบัญญัติธง ฉบับแรกของประเทศไทย เพื่อเตรียมการจัดทำผืนธงช้างเผือกต้อนรับเสด็จ ในคราวเสด็จประพาสยุโรปครั้งแรก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสานสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศต่าง ๆ และร่วมกันแก้ไขปัญหาความมั่นคง ตลอดจนส่งเสริมความเป็นเอกราชของประเทศ ต่อมาคือพระราชบัญญัติธงสยาม รัตนโกสินทร์ศก ๑๑๖ และพระราชบัญญัติธงสยาม รัตนโกสินทร์ศก ๑๑๘ โดยทุกฉบับได้ยืนยันถึงลักษณะของธงชาติสยามเป็นแบบธงพื้นสีแดงตรงกลางเป็นรูปช้างเผือกสีขาวปล่อยหันหน้าเข้าหาเสา โดยท่ามกลางยุคล่าอาณานิคม หลังจากที่ในหลวงรัชกาลที่ ๕ เสร็จสิ้นการประพาสยุโรป ก็ได้มีพระราชพิธีรับเสด็จพระราชดำเนินนิวัติพระนครอย่างยิ่งใหญ่ โดยมีการสร้างซุ้มและประดับธงช้างเผือกของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ จนทั่วตลอดแนวรับเสด็จอย่างวิจิตรตระการตาสมพระเกียรติ ซึ่งการเสด็จประพาสประเทศต่าง ๆ ในยุโรปครั้งนั้น ถือเป็นส่วนสำคัญในหน้าประวัติศาสตร์ของชาติไทย ที่ทำให้สยามประเทศสามารถคานอำนาจกับชาติต่าง ๆ ในยุโรป และดำรงความเป็นเอกราชไว้ได้

► ภายหลังพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖) ได้ทรงพระราชดำริว่า เมื่อมองธงชาติซึ่งใช้อยู่ในขณะนั้นแต่ไกล จะมีลักษณะไม่ต่างจากธงราชการเท่าไร และรูปช้างที่อยู่กลางธงก็ไม่งดงาม จึงโปรดเกล้าฯ ให้ ให้มีการยกเลิกการใช้ธงช้างเผือกปล่อย และเปลี่ยนมาใช้ธงแดงขาวห้าริ้ว หรือชื่ออย่างเป็นทางการว่า “ธงคำขาย” เป็นธงชาติสยามสำหรับให้ประชาชนได้ใช้ชัก พร้อมกับประกาศให้หน่วยงานราชการต่าง ๆ มีธงชาติสยามเป็นการเฉพาะ โดยให้ใช้ธงชาติเป็นพื้นสีแดง กลางเป็นรูปช้างเผือกทรงเครื่อง ยืนแท่น หน้าหันเข้าเส้า กำหนดให้เป็น “ธงช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่น” ซึ่งธงชาติทั้งสองแบบ ถูกประกาศใช้ในฐานะธงชาติสยามวันเดียวกัน ณ วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๕๙ ซึ่ง “ธงช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่น” ถือเป็นธงช้างรูปสุดท้ายของธงในสมัยรัตนโกสินทร์

► และช่วงท้ายในปีพ.ศ. ๒๔๕๙ ก็ได้มีการยกเลิกการใช้ธงชาติแบบช้างเผือกทรงเครื่อง ยืนแท่น หน้าหันเข้าเส้า เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริเปลี่ยนธงช้างเป็นธงแถบสี เพราะทรงเห็นความลำบากของราษฎรที่ต้องสั่งซื้อธงช้างมาจากต่างประเทศ และบางครั้งเมื่อเกิดความสะเพร่าติดธงผิด รูปช้างกลับเอาขาขึ้นเป็นที่น่าสนใจ ซึ่งหากเปลี่ยนเป็นธงแถบสีแล้ว ราษฎรก็สามารถทำธงใช้ได้เอง และจะช่วยขจัดปัญหาการติดผิดพลาด โดยก่อนออกพระราชบัญญัติฉบับใหม่ ได้ทรงทดลองใช้ธงชาติไทยแบบริ้วขาวแดงห้าริ้วติดอยู่ที่สนามเสือป่าในช่วงระยะหนึ่ง

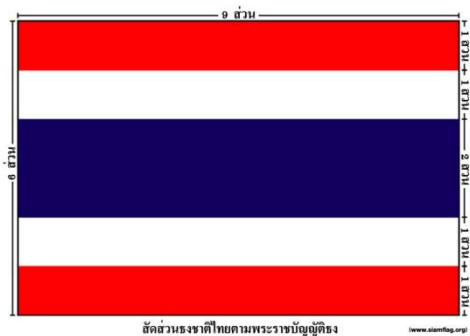

▶ แต่เนื่องจากธงแดงขาวห้าริ้ว เมื่อดูแล้วไม่สง่างาม จึงมีการปรับเปลี่ยนแถบตรงกลางซึ่งเป็นสีแดงให้เป็นสีน้ำเงินขาบ การเพิ่มสีน้ำเงินนี้ปรากฏอยู่ในพระราชหัตถเลขาในบันทึกส่วนพระองค์ วันเสาร์ที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๔๖๐ ว่าได้ทอดพระเนตรบทความแสดงความเห็นของผู้ใช้นามแฝงว่า "อะแควร์ริส" ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพฯ เดลิเมล์ ภาษาอังกฤษ ฉบับวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ ได้ทรงแปลข้อความนั้นลงในบันทึกด้วย มีความโดยย่อว่า ...

" เพื่อนชาวต่างประเทศของผู้เขียน (อะแควร์ริส) ได้ปรารภถึงธงชาติแบบใหม่ว่า ยังมีลักษณะไม่สง่างามเพียงพอ ผู้เขียนก็มีความเห็นคล้อยตามเช่นนั้น และเสนอแนะด้วยว่า ริ้วตรงกลางควรจะเป็นสีน้ำเงินซึ่งเป็นสีส่วนพระองค์ของพระมหากษัตริย์ ซึ่งถ้าเปลี่ยนตามนี้แล้ว ธงชาติไทยก็จะประกอบด้วยสีแดง ขาว น้ำเงิน มีสีเหมือนกับธงสามสีของฝรั่งเศส ธงยูเนียนแจ็กของอังกฤษ และธงดาวของสหรัฐอเมริกา ประเทศพันธมิตรทั้งสามประเทศ คงเพิ่มความพอใจในประเทศไทยยิ่งขึ้น เพราะเสมือนยกย่องเขา ทั้งการที่มีสีของพระมหากษัตริย์ในธงชาติ ก็จะเป็นเครื่องเตือนให้ระลึกถึงพระองค์ในวาระที่ประเทศไทยได้เข้าสู่เหตุการณ์สำคัญต่างๆ ด้วย... "

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นด้วยกับข้อเสนอนี้ เมื่อทรงทดลองวาดภาพธงสามสีลงในบันทึก ทรงเห็นว่างดงามดีกว่าริ้วขาวแดงที่ใช้อยู่ ต่อมาเมื่อเจ้าพระยาารามราชมพ (ขณะนั้นยังเป็นพระ

ยาประสิทธิศุภการ) ไปเฝ้าสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ได้นำแบบ
ธงไปถวายเพื่อทูลขอความเห็น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถก็ทรง
เห็นชอบ และรับสั่งว่าถ้าเปลี่ยนในขณะนั้นจะได้เป็นอนุสรณ์ในการเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ ๑ ด้วย
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดให้พระยาศรีภรุษิรา ร่างประกาศแก้แบบธงชาติสยาม
และได้ทรงนำเรื่องเข้าที่ประชุมคณะเสนาบดีเพื่อฟังความเห็น ที่ประชุมลงมติเห็นชอบธงสามสีตามแบบ
ที่คิดขึ้นใหม่ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตรา
พระราชบัญญัติธงขึ้นเรียกว่า พระราชบัญญัติธง พระพุทธศักราช ๒๔๖๐ ออกประกาศเมื่อวันที่ ๒๘
กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๐ มีผลบังคับใช้ภายหลังวันออกประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว ๓๐ วัน
ซึ่งต่อมาธงสยามแบบล่าสุดนี้ถูกเรียกว่า "ธงไตรรงค์" โดยสีแดง หมายถึงชาติซึ่งคนไทยทุกคนต้อง
รักษาไว้โดยแม้จะต้องสละเลือดและชีวิต สีขาว คือศาสนาซึ่งบริสุทธิ์ดุจสีขาว ส่วน สีน้ำเงิน หมายถึงองค์
พระมหากษัตริย์

สรุป

► ธงสีแดงเกลี้ยง

ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แห่งกรุงศรีอยุธยา เมื่อเรือคนต่างชาติล่องเข้ามา เขามีธรรมเนียมประเพณีการชักธงประเทศบนเรือ เพื่อแสดงสัญลักษณ์ว่า มาถึงแล้ว แต่ทางฝั่งไทยไม่มีธงเป็นสัญลักษณ์ จึงได้หยิบผ้าผืนสีแดงที่หาได้ใช้เป็นสัญลักษณ์แสดงต่อคนต่างชาติ และก็เริ่มใช้ธงผ้าสีแดงเป็นสัญลักษณ์ไปเรือ และป้อมประจำการสืบมา

► ธงสีเหลี่ยมพื้นแดง ตรงกลางมีรูปวงจักรสีขาว

ในสมัยรัชกาลที่ 1 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ๕ ผู้ทรงสถาปนาราชวงศ์จักรี ได้
นำวงจักรอันเป็นนามแห่งราชวงศ์วางไว้กลางธง โดยธงวงจักรได้แสดงถึงความเป็นพระมหากษัตริย์และ
ใช้เฉพาะพระองค์ อีกทั้งยังถือเป็นธงประจำเรือหลวงด้วยเช่นกัน

▶ ธงสี่เหลี่ยมพื้นแดง ตรงกลางมีรูปวงจักรสีขาว

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 พระองค์ทรงนำรูปช้างเผือกวางกลางวงจักร ถือเป็นการใช้รูปช้างเผือกบนธงชาติสยามเป็นครั้งแรก แต่ยังคงใช้บนเรือหลวงเท่านั้น ราษฎรทั่วไป ยังคงใช้ธงแดงเกลี้ยงเช่นเดิม

▶ ธงช้างเผือก

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ทรงตัดสินพระราชหฤทัยในการให้สามัญชนชาวสยาม ยุติการใช้ธงแดงเกลี้ยงที่ใช้ชักบนกำปั่นต่าง ๆ เนื่องจากสีแดงเกลี้ยงไม่สามารถระบุความเป็นชาติสยาม ได้ พระองค์ทรงนำธงช้างเผือกในวงจักรที่ใช้ชักบนกำปั่นหลวงมาปรับเปลี่ยนโดยการนำวงจักรออกแล้ว ขยายช้างเผือกให้เห็นเด่นชัดขึ้นเป็นเครื่องหมายสำคัญประจำเรือสามัญชนชาวสยามเมื่อต้องล่องไป คำขายยังต่างประเทศ และธงช้างเผือกนี้ยังเป็นธงแรกที่ใช้บนแผ่นดิน

และมีการนำจักรออกและขยายรูปช้างเผือกให้ใหญ่ขึ้น ที่ใช้ในราชการที่ 4 และ 5

▶ ธงแดงขาว 5 ริ้ว ▶ ธงช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่น

ธงแดงขาว 5 ริ้ว หรือ “ธงคำขาย” และ ธงช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่น ในหลวงรัชกาลที่ 6 ได้ทรงเห็นถึงการจัดทำหรือวาดรูปช้างเผือกบนธงชาติสยามที่ไม่สง่างาม จึงทำให้เกิดการยกเลิกการใช้ธงช้างเผือก ปล่อยหรือธงช้างเผือกเปล่า โดยเปลี่ยนมาใช้ธงแดงขาวห้าริ้ว หรือชื่ออย่างเป็นทางการว่า “ธงคำขาย” เป็นธงชาติสยามสำหรับประชาชนแทน พร้อมกับประกาศให้หน่วยงานราชการต่างๆ มีธงชาติสยามเป็นการเฉพาะ เป็นรูปแบบธงช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่น โดยธงชาติทั้งสองแบบถูกประกาศใช้ในวันเดียวกันคือ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2459

▶ ธงไตรรงค์

จนกระทั่งสยามได้ประกาศเข้าร่วมรบในสงครามโลกครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2460 รัชกาลที่ 6 จึงได้มีพระราชประสงค์ในการเปลี่ยนแถบสีธงชาติสยามใหม่ จากเดิมที่เป็นริ้วแดงขาวสองสี ก็ให้เป็นสามสีดังเช่นธงชาติสำคัญของประเทศมหาอำนาจที่ร่วมรบเคียงบ่าเคียงไหล่ในนามว่าสัมพันธมิตร โดยมีการเพิ่มสีน้ำเงินแก่งบนแถบกลางของธงค้าขายที่ประกาศไว้เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2459 โดยเรียกว่า “ไตรรงค์”

อ้างอิง

https://www.trueplookpanya.com/learning/detail/29802/042457?fbclid=IwAR0QKS9H2_mAf8IW3tpUWOPuvaUA_Msw8qT80kndv4KfCkdIcaYHpZ3qhz8

<https://www.luehistory.com/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%94%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%9C%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A5%E0%B9%80%E0%B8%A7%E0%B8%A5%E0%B8%B2%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87-%E0%B8%98%E0%B8%87%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2/>

<https://www.facebook.com/prd3cmi/photos/a.279429922077648/4136580613029207/?type=3>